

Spis treści

Wstęp	9
Wykaz skrótów i symboli	13
1. Język a identyfikacja. Świadomość etniczna mieszkańców Górnego Śląska	15
1.1. Tożsamość i identyfikacja. Terminy	15
1.2. Język a tożsamość/identyfikacja	16
1.2.1. Język a zagrożenie tożsamości	20
1.2.2. Język standardowy a narodowy. Podejście socjolingwistyczne	22
1.3. Śląsk a tożsamość	24
1.3.1. Granice Śląska: terytorium i losy ludności	26
1.3.1.1. Ustalanie granic Śląska	27
1.3.1.2. Zmiany granic – wybory narodowościowe Ślązaków	29
1.3.1.3. Teren badań	33
1.3.1.4. Granice administracyjne a identyfikacja ludności	35
1.3.1.5. Granice – odrębność Dolnego Śląska	38
1.3.1.6. Granice a struktura ludnościowa	39
1.3.2. Pogranicze – narodowe wybory	42
1.4. Naród, narodowość, etniczność	46
1.5. Śląska świadomość	53
1.5.1. Ślązacy wobec niemieckości	55
1.5.2. Ślązacy wobec polskości	56
1.5.3. Mityzacja Śląska/mityzacja przeszłości	61
1.5.4. Wybory kraju osiedlenia	63
1.5.5. Śląska identyfikacja	66
1.6. Podsumowanie	67

2. Stan gwary śląskiej na przełomie XX i XXI wieku i jej obraz w świadomości badaczy i użytkowników	68
2.1. Terminologia i zakres badań	68
2.1.1. Gwara a dialekt	68
2.1.2. Dialektologia a socjolingwistyka	69
2.1.3. Funkcje gwary – komunikatywność	73
2.1.4. Podsumowanie	75
2.2. Cele i zadania opisu	76
2.2.1. Gwara na wsi i w mieście	77
2.2.2. Zanikanie gwar	79
2.2.2.1. Brak normy dla gwary	81
2.2.2.2. Wariantowość	83
2.2.2.3. Zróżnicowanie gwar śląskich	85
2.2.2.4. Próby kodyfikacji	87
2.2.2.5. Poziom wykształcenia na Śląsku	96
2.2.2.6. Wpływ szkoły – dyskryminacja gwary	100
2.2.2.7. Wpływ szkoły – edukacja regionalna	102
2.2.2.8. Gwara a inne odmiany regionalne	103
2.2.3. Ustalanie wzorca	107
2.2.3.1. Zanieczyszczenie „czystej” gwary	108
2.2.3.2. Zestaw cech gwarowych	111
2.3. Świadomość językowa użytkowników gwary	118
2.4. Materiał	119
2.5. Opis gwary	121
2.5.1. Fonetyka	122
2.5.1.1. System samogłoskowy	122
2.5.1.2. System spółgłoskowy	145
2.5.1.3. Podsumowanie	151
2.5.2. Fleksja	152
2.5.2.1. Rodzaj	152
2.5.2.2. Deklinacja	154
2.5.2.2.1. Rzeczowniki	154
2.5.2.2.2. Przymiotniki	159
2.5.2.2.3. Liczebniki	160
2.5.2.2.4. Zaimki	161
2.5.2.3. Konjugacja	164
2.5.2.4. Przysłówki	170
2.5.3. Składnia	171
2.5.4. Słowotwórstwo	172
2.5.5. Leksyka	180
2.5.5.1. Słownictwo gwarowe	184
2.5.5.2. Gwaryzmy w tekście	198
2.5.5.3. Podsumowanie	219

2.5.6. Tabu	220
2.5.7. Podsumowanie	228

3. Wizerunek Ślązaka – przeszłość i terażniejszość	232
3.1. Ustalenia terminologiczne. Prototyp i stereotyp	232
3.2. Prototyp i stereotyp Ślązaka	237
3.2.1. Prototyp Ślązaka	237
3.2.1.1. Pochodzenie	237
3.2.1.2. Zawód – górnik	241
3.2.1.3. Niepracująca żona	245
3.2.1.4. Godanie	249
3.2.1.5. (Proto)typowość	250
3.2.1.6. Odchodzenie w przeszłość	253
3.2.2. Autostereotyp i stereotyp	259
3.2.2.1. Swój – obcy	259
3.2.2.2. Obcy – gorol	259
3.2.2.3. Gapowatość	265
3.2.2.4. Śląska krzywda	267
3.2.2.5. Pracowitość	278
3.2.2.6. Czystość	279
3.2.2.7. Religijność	281
3.2.2.8. Rodzinność	282
3.2.2.9. Krupnioki i piwo	284
3.2.2.10. Wice	286
3.2.3. Podsumowanie	288

Zakończenie	290
------------------------------	------------

Bibliografia	293
Literatura przedmiotu	293
Zbiory tekstów, literatury folklorystycznej i notek prasowych	305
Słowniki	308

Indeks osobowy	309
---------------------------------	------------

Summary	314
-------------------	-----

Zusammenfassung	315
---------------------------	-----